

Список использованных источников:

1. Закон Республики Казахстан «О гражданской защите» от 11.04.2014 года № 188-V.
2. Закон Республики Казахстан «О Национальной гвардии Республики Казахстан» от 10 января 2015 года № 274-V ЗРК.
3. Указ Президента Республики Казахстан № 554 от 29 сентября 2017 года «Об утверждении Военной доктрины Республики Казахстан».
4. Приказ МВД РК № 387 от 23 апреля 2015 года «Правила создания, содержания, материально-технического обеспечения, подготовки и привлечения формирований гражданской защиты».
5. Приказ Главнокомандующего Национальной гвардией Республики Казахстан от 04.09. 2015 года № 338 «Об утверждении Руководства по проведению аварийно-спасательных и неотложных работ воинскими частями Национальной гвардии Республики Казахстан».
6. Приказ Главнокомандующего Национальной гвардией Республики Казахстан от 30 марта 2016 года № 145 «Руководство по применению воинских частей гражданской обороны Национальной гвардии Республики Казахстан»
7. Методические рекомендации по созданию формирований гражданской защиты.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ІШКІ ІСТЕР МИНИСТРЛІГІ

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР КОМИТЕТІ

АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жою жөнінде жұмыс жүргізуге ҚР Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелерінің жеке құрамын дайындау бойынша ӘДІСТЕМЕЛІК ОҚУ ҚҰРАЛЫ

Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелерінің командалық-басшылық құрамына әдістемелік көмек көрсету мақсатында, сондай-ақ анықтамалық материалдар ретінде «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы» ЖШС (бұдан әрі - Орталық): **«Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жою жөнінде жұмыс жүргізуге ҚР Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелерінің жеке құрамын дайындау бойынша»** әдістемелік оқу құралын әзірледі.

Қазақстан Республикасы ТЖК «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы» ЖШС Қазақстан Республикасы аумағында болуы ықтимал табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жоюға қатысатын Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелері авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізудің кейбір амалдары мен тәсілдерін басшылыққа алуды ұсынады.

Осы әдістемелік оқу құралы Орталықтың ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралды және Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның Бас қолбасшысымен мақұлданды № ГКНГ – 22-212/7631/730 2019 жылғы 18 сәуір, сондай-ақ әдістемелік материал ретінде қолданылуына ұсынылды (2019 жылғы _____ № ____ шешім).

Әдістемелік оқу құралын дайындауға қатынаскандар:

Е. Н. Мельников., Б. К. Еңсебаев – жалпы басшылық жасағандар;

М. Р. Боранбаев, Е. К. Нұрсейітов - авторлар-атқарушылар;

А. У. Нүсіпжанова – техникалық ресімдеуші;

С. А. Ашинова – мемлекеттік тілге аударушы.

Аталған оқу құралына барлық құқық «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы» ЖШС-ға тиесілі.

Иесінің жазбаша рұқсатынан кейін ғана материалдарды қайта басуға мүмкін болады.

КОНТРОЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ:

1. Какими законодательными актами определяется порядок привлечения личного состава подразделений Национальной гвардии Республики Казахстан для участия в ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера?

2. В качестве каких формирований гражданской защиты можно привлечь личный состав подразделений Национальной гвардии Республики Казахстан при ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера?

3. В каких случаях командиры соединений, воинских частей Национальной гвардии могут привлечь личный состав для ликвидации чрезвычайных ситуаций по месту и постоянной дислокации с немедленным докладом по команде?

4. Включаются ли силы и средства Национальной гвардии Республики Казахстан при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций глобального и регионального масштаба в состав общей группировки сил и кому они оперативно подчиняются?

5. Согласно статьи 4 Закона Республики Казахстан «О Национальной гвардии Республики Казахстан» какие задачи возложены на Национальную гвардию Республики Казахстан?

6. Кем определена продолжительность привлечения соединений и воинских частей Национальной гвардии к выполнению обязанностей по ликвидации чрезвычайных ситуаций и их последствий с отрывом от пунктов постоянной дислокации и на сколько?

7. При наличии, каких условий подразделения Национальной гвардии решают возложенные на них задачи?

8. Кем устанавливаются и согласовываются районы действий подразделений Национальной гвардии при чрезвычайных ситуациях?

9. Какие органы уполномочены на обеспечение подразделений Национальной гвардии при выполнении задач по ликвидации чрезвычайных ситуаций и выполнении мероприятий по гражданской защите местами для размещения, организацию бесперебойного обеспечения продовольствием, транспортными, медицинскими, коммунальными и иными необходимыми услугами?

10. Кто является старшим оперативным начальником в отношении командиров частей и соединений Национальной гвардии, дислоцированных на территориях соответствующих областей, городов Нур-Султан, Алматы и Шымкент?

животе, с прогибанием в спине (для этого под голову и плечи подкладываются какие-либо свернутые мягкие предметы);

-при переломе таза — на спине с валиком под колени и со слегка согнутыми и разведенными ногами;

-при повреждении конечностей — ноги должны находиться в приподнятом положении, при переломе руки пострадавший укладывается на противоположный бок, лежащая ниже нога согнута в колене для удерживания тела на боку;

-при обморочном состоянии и при большой потере крови — голову повернуть на бок и укладывать без подушки, бедра и колени приподнять;

-при ранении головы (лица, черепа) — верхняя часть туловища и голова должны быть приподняты, голова повернута набок для предупреждения удушья;

-при ранении передней части шеи и дыхательного горла (трахеи) — переносить в сидячем положении с наклоном головы вперед так, чтобы подбородок касался груди;

-при ранении груди — на спине с умеренно приподнятой грудной клеткой и головой, а в случае затрудненного дыхания — в полу сидячем положении;

-при ранении живота — на спине с мягким валиком под колени, ноги согнуты в коленях и разведены по возможности выше и шире.

При эвакуации пострадавших в состоянии психического возбуждения — ввести успокаивающие лекарственные средства, принять меры по предотвращению их падения (фиксация на носилках, выделение сопровождающих).

При переноске на носилках не рекомендуется двигаться в ногу. Подъем и опускание носилок осуществляются по команде старшего.

Қазақстан Республикасы «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 41 және 57 баптарына сәйкес, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алуға және жоюға бағытталған шаралар, жалпы мемлекеттік болып табылады және бірыңғай кешенді құрайды. Төтенше жағдайларды жоюдың барлық кезеңдерінде, ақпараттандыру мен хабарландырудан бастап, төтенше жағдайлардың салдарларын жойғанға дейін мемлекет қатысады.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 29 қыркүйектегі № 554 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Әскери доктринасында — әлеуметтік, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою Қазақстан Республикасының әскери — стратегиялық саладағы қызметінің негізгі бағыттарының бірі болады деп анықталған.

Бейбіт және соғыс уақытында авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды дер кезінде және сапалы өткізу үшін барлық деңгейдегі азаматтық қорғау мен құрылымдары, соның ішінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұлан және басқа әскери және әскери құрылымдардың күштері және құралдары тартылады.

Жоғарыда аталған Заңның 52-бабының талаптарына сәйкес, төтенше жағдайларды ішкі істер органдарының және басқа әскери және әскери құрылымдардың күштері және құралдарын, халықты және қоғамдық бірлестіктерді тарту, төтенше жағдайларды жою жөніндегі әрекеттер (өзара әрекеттесулер) Жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 10 қаңтардағы «Қазақстан Республикасының Ұлттық Ұланы туралы» Заңының талаптарына сәйкес, азаматтық қорғау саласындағы Ұлттық Ұланның негізгі міндеттерінің бірі — табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жою жөніндегі шараларға ішкі істер органымен бірге қатысу болып табылады.

Ұлттық Ұлан өзінің құзіреті шегінде, азаматтық қорғау шарала-

рын, соның ішінде төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі шараларды ұйымдастыру және өткізуге, сондай-ақ авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарда азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органдармен және оның аумақтық бөлімшелерімен, сонымен қатар барлық деңгейдегі азаматтық қорғау қызметтерімен және құрылымдарымен авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстар жүргізудің барлық кезеңінде өзара әрекеттесуде міндетті түрде қатысуы тиіс.

Авариялық-құтқару қызметтері кезінде:

1) төтенше жағдайлар аймағына және зақымдау ошақтарына барлау жасау;

2) қозғалыс маршруттарындағы және участкелеріндегі (объектілеріндегі) өрттерді оқшаулау және сөндіру жұмысы;

3) төтенше жағдайлардың нәтижесінде туындайтын, авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізуге кедергі келтіретін зиянды және қауіпті факторларды басу және

минималды мөлшерге жеткізу;

4) үйінділердің, зақымданған және жанып жатқан құрылыстардың астынан, газданған, су басқан, түтін басқан ғимараттардан зардап шегушілерді іздестіру және алып шығу (*қоршаудан шығару*);

5) зардап шегушіге алғашқы медициналық көмек көрсету және оларды емдеу мекемелеріне эвакуациялау;

6) халықты қауіпті орындардан қауіпсіз ауданға шығару (*алып шығу*);

7) адамдарды санитарлық тазарту, киімдерді залалсыздандыру, техникаларды, көліктерді және қорғаныс құралдарын дегазациялау және дезактивациялау, аумақтар мен құрылыстарды, азық-түлікті, тамақтық шикі заттарды, суларды және жем-шөптерді залалсыздандыру, ауыл шаруашылық малдарын ветеринарлық өңдеу.

Авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу кезінде жағдай жасау мақсатында төтенше жағдайлар аймағындағы сұйық отын көздерін, газды, электрқуатын және суды авариялық сөндіреді.

также в других условиях, когда путь эвакуации стеснен, проводится, в зависимости от состояния пострадавшего, путем:

- отволачивания движением на спине;
- отволачивания с соединенными вместе запястьями;
- отволачивания с помощью косыночных повязок;
- отволачивания с помощью куска ткани (одеяла, палатки).

При деблокировании пострадавших из заваленных помещений и завалов путем их разборки и в других условиях, когда пути эвакуации позволяют двигаться в полный рост, эвакуация осуществляется спасателями путем переноски:

- на плечах при стоящем пострадавшем;
- на плечах в сидячем положении пострадавшего;
- на спине в сидячем положении пострадавшего;
- на руках двумя спасателями;
- на носилках двумя или четырьмя спасателями.

Эвакуация пострадавших с верхних этажей разрушенных зданий, в зависимости от их состояния, условий нахождения, а также наличия спасательных средств может осуществляться:

- спуском пострадавшего спасателем по приставной лестнице иноходью;
- переноской вниз по приставной лестнице в положении наездника;
- спуском пострадавшего с помощью спасательной веревки в «беседке»;
- спуском с помощью спасательной веревки и грудной обвязки;
- спуском на горизонтально подвешенных носилках и грузовых веревках;
- спуском на носилках с помощью канатной дороги.

При эвакуации пострадавших следует по возможности обеспечивать им функциональные положения, облегчающие страдания и предупреждающие возникновение осложнений.

Необходимые положения пострадавших при эвакуации на носилках:

- при переломе в грудном и поясничном отделах позвоночника — на

При эвакуации пострадавших из многоэтажных зданий, а также при большом количестве пострадавших, находящихся на разных уровнях, эвакуация может проводиться в три приема:

-с верхних этажей и подвалов — на нижние этажи со свободным доступом к путям эвакуации;

-с нижних этажей — на рабочую площадку;

-с рабочей площадки — на пункт сбора пострадавших.

В случае, когда по условиям обстановки эвакуация пострадавших с верхних этажей вниз невозможна, они выносятся на крышу здания (*верхний сохранившийся этаж*) и эвакуируются с помощью вертолета или канатной дороги.

Непосредственное руководство эвакуацией пострадавших осуществляет старший начальник на данном участке (*объекте*) спасательных работ.

Способ эвакуации пострадавших определяется в зависимости от особенностей блокирования, состояния пострадавшего, протяженности пути эвакуации, наличия средств транспортирования.

Соответственно, эвакуация может осуществляться с помощью табельных и подручных средств транспортировки (*носилок, лямок, носилочных лент, плащ-палаток, спускающих устройств, кусков ткани и т.п.*) или вручную одним или несколькими спасателями.

В зависимости от тяжести поражения пострадавшие могут спускаться и подниматься в вертикальном или горизонтальном положении.

При эвакуации любым способом пострадавший должен находиться в таком положении, чтобы его взгляд был обращен в сторону движения, за исключением эвакуации по поднимающемуся пути. В этом случае голова пострадавшего должна быть обращена в сторону движения (*находиться выше ног*).

Эвакуация пострадавших из завалов при деблокировании их путем оборудования лаза в завале, проходки галереи в грунте под завалом, а

Шұғыл жұмыстар кезінде келесілер жүргізіледі:

1) төтенше жағдайлар аймағына азаматтық қорғау күштері мен құралдарын кіргізу маршруттарын жабдықтау;

2) құлау қаупі бар немесе авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу кезінде кедергі келтіретін ғимараттар конструкцияларын және құрылыстарды нығайтып бекіту немесе бұзып тастау;

3) жекелеген участкелердің коммунальдық-энергетикалық желілерін қалпына келтіру;

4) халықты алғашқы кездегі тіршілікпен қамтамасз ету үшін мүліктер жеткізу;

5) аумақты санитарлық тазалау, сондай-ақ оларда зардап шегушілерді уақытша паналату үшін және оларда авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізумен байланысты зақымданған құрылыстар мен ғимараттарды ішінара қалпына келтіру.

Төтенше жағдайларды жою кезінде шұғыл жұмыстар қысқа мерзімде орындалады және авариялық-құтқару жұмыстары толық аяқталғанға дейін жүргізіледі.

Авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізудің нәтижелеріне төмендегіше қол жеткізіледі:

1) әскери басқару органдарын, құрама бөлімшелерді және әскери бөлімдерді көрсетілген жұмыстарды жүргізу үшін алдын ала дайындау;

2) құрама бөлімшелерді және әскери бөлімдерді қысқа мерзім ішінде дайындыққа келтіру және оларды төтенше жағдайлар аймағына ұйымдасқан түрде енгізу;

3) төтенше жағдайлар аймағында және участкелерде (*объектілерде*) авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды дер кезінде ұйымдастыру және үзіліссіз жүргізу;

4) авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізуге және қысқа мерзім ішінде бөлімшелердің әрекет етуін ұйымдастыруға оңтайлы шешім қабылдау;

5) шығындар мен экологиялық зияндарды барынша азайта отырып, қысқа мерзім ішінде төтенше жағдайларды жоюды қамтамасыз ету шараларын іске асырудың негізгі шарттарын назарға алу;

6) тиімді тәсілдерді және технологияларды қолдана отырып, авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу;

7) үзіліссіз және мықты да қатал басқара отырып, тұрақты өзара әрекеттестікті қолдау және бөлімшелердің әрекеттерін жан-жақты қамтамасыз ету;

8) қауіпсіздікережелерін қатаң сақтау, орындалатын тапсырмалардың және қолданылатын технологиялардың жағдайларын ескере отырып, авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу.

Алдын-ала дайындық, жылдам ұйымдастыру және төтенше жағдайлар туындауы кезінде авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды тиімді жүргізу командирлердің және біріккен штабтардың, бөлімшелердің маңызды міндеттері болып саналады.

Әрекеттерге алдын ала дайындалу кезінде және төтенше жағдайлар туындауы кезінде олар келесілерге міндетті:

- әрекеттер болуы ықтимал аудандарды, әлеуетті туындауы мүмкін төтенше жағдайлардың туындауы кезіндегі жағдайлардың ерекшеліктерін зерттеу;

- негізгі қозғалыс маршруттарына, участкелерге және жұмыс объектілеріне барлау жүргізу;

- бөлімшелер баратын, әрекет етуге ықтимал негізгі аудандарда дайындық жүргізуді жоспарлау және авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жалпы ұйымдастыру;

- ықтимал төтенше жағдайларға, оларды басқарудың әдістері мен технологияларына қатысты, авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу үшін біріктіруге (бөлімдерді, бөлімшелерді) біріктіруге дайындықты ұйымдастыру.

Төтенше жағдайларды жою жөніндегі шараларды басқару.

Қ а з а қ с т а н Республикасының «Азаматтық қорғау туралы» Заңының, 50-

Оказание пострадавшим первой медицинской помощи

Первая медицинская помощь оказывается пострадавшим на месте их деблокирования с целью спасения жизни пострадавших путем устранения воздействия поражающих факторов и приведения пострадавшего в состояние, позволяющее осуществлять эвакуацию из опасной зоны. Оказание медицинской помощи в ряде случаев производят на пункте сбора пострадавших после их эвакуации.

Транспортировка (эвакуация) пострадавших из мест блокирования (поражения)

Пострадавшие, находящиеся под обломками строительных конструкций, в зависимости от структуры завала, глубины их нахождения, а также от возможностей имеющихся технических спасательных средств, деблокируются путем разборки завала сверху или сплошной горизонтальной разборкой, либо устройством лаза в завале.

Основными местами блокирования пострадавших являются завалы строительных конструкций, заваленные помещения, подвалы и первые этажи разрушенных зданий и сооружений, помещения верхних этажей зданий и сооружений, получивших незначительное разрушение. Эвакуация пострадавших осуществляется после обеспечения доступа к ним и оказания первой медицинской помощи.

Для эвакуации пострадавших с мест блокирования на пункт сбора пострадавших предусмотрено, как правило, два приема:

- с мест блокирования до рабочей площадки — силами деблокировавших их спасателей;

- с рабочей площадки на пункт сбора пострадавших — специально назначенным для этого расчетом в составе 2–3 человек.

	<ul style="list-style-type: none"> - привлечение специальной инженерной техники для погрузки, выгрузки и доставки строительных материалов для строительства и укрепления плотин, дамб и других гидротехнических сооружений (бетонных конструкций, цемент, щебень, гравий и песок); - привлечение специальной инженерной техники в расчистке и вывозе грязевой массы из объектов и территорий; - привлечение специальной инженерной техники в расчистке и вывозе грязевой массы из дворов и дворовых хозяйств; - привлечение специальной инженерной техники в искусственном повышении поверхности территории и другие.
Санитарные дружины и посты	<ul style="list-style-type: none"> - совместно со спасательными командами поиск и извлечение тел погибших в результате оползня (селя); - оказание первой медицинской помощи пострадавшим от оползня (селя); - проведение комплекса противошоковых и реанимационных мероприятий, психологической помощи пострадавшим; - совместно с органами охраны общественного здоровья контроль состояния санитарно-эпидемиологической обстановки в зоне чрезвычайных ситуаций и другие.
Команда пожаротушения	<ul style="list-style-type: none"> - участие в эвакуации пострадавших из района чрезвычайной ситуации в безопасную зону; - локализация и тушение очагов пожаров, возникших от вторичного фактора оползня (селя) с использованием первичных средств пожаротушения; - совместно с органами государственного пожарного контроля проведение разъяснительной работы в местах массового сбора людей (СЭП, пункты оставшегося без крова, санитарных и безвозвратных потерь и другие) по соблюдению мер пожарной безопасности и другие.

бабының 2-тармағының талаптарына сәйкес, ғаламдық және аумақтық көлемдегі төтенше жағдайлар кезінде оларды жоюға басшылық жасауға Қазақстан Республикасының Премьер – министрінің жарлығы бойынша Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің лауазымды тұлғасы тағайындалады. Ұлттық Ұланның күштері мен құралдарын әрекетке үйлестіруді және ұйымдастыруды Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның Бас Қолбасшысы жүзеге асырады.

Жергілікті көлемдегі төтенше жағдайлар кезінде төтенше жағдайларды жоюға басшылық жасауға тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің шешімімен жергілікті атқару органының лауазымды тұлғасы тағайындалады. Ұлттық Ұланның күштері мен құралдарын әрекетке үйлестіруді және ұйымдастыруды тиісті өңірлік қолбасшының командирі орындайды.

Ішкі істер министрлігі Төтенше жағдайлар комитетінің Дағдарыс жағдайларындағы басқару орталығы базасында, табиғи және техногенді сипаттағы

төтенше жағдайлардың туындау қауіпі немесе туындауы кезінде төтенше жағдайлардың алдын алу және жою жөніндегі Республикалық жедел штаб құрылады (бұдан әрі – Республикалық жедел штаб).

Республикалық жедел штаб авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізуге қатысатын азаматтық қорғау құрылымдары мен қызметтерінің әрекеттерін үйлестіреді.

Республикалық жедел штабтың құрамына, Ішкі істер министрлігі ведомствасының құрылымдық бөлімшелері қызметкерлерінен басқа Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның Бас Қолбасшысының өкілдері кіреді.

Қажет болған жағдайда, төтенше жағдайлар аймағында күштер мен құралдарды тікелей басқару үшін, Республикалық жедел штабтың бастығы төтенше жағдайларды жою басшыларымен келісе отырып, төтенше жағдайлар аймағында Республикалық жедел штабтың құрамынан жедел топтарды құрады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның Бас қолбасшысының 04.09. 2015 жылғы № 338 «Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелерінің авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды

жүргізуіне басшылықты бекіту туралы» және 2016 жылғы 30 наурыздағы №145 «Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның азаматтық қорғаныс әскери бөлімдерін қолдану бойынша басшылық» бұйрықтарына сәйкес, төтенше жағдайлар аймағында Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның күштері мен құралдарын үйлестіру және басқару үшін жедел топтардың құрамына Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның Бас Қолбасшысының өкілдері, өңірлік қолбасшылар кіреді.

ҚР ПМ 2015 жылғы № 387 «Азаматтық қорғау құрылымдарын құру, дайындау және тарту, ұстап тұру, материалдық-техникалық қамтамасыз ету ережесі» туралы бұйрығына сәйкес және Қазақстан Республикасы ПМ ТЖК «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы» ЖШС азаматтық қорғау құрылымдарын құру жөнінде Орталықтың әдістемелік кеңесінде мақұлданған және Қазақстан Республикасы ПМ ТЖК Азаматтық қорғаныс басқармасымен 2016 жылғы 6 сәуірде № 29-5/1044-11 келісілген, азаматтық қорғау құрылымдары және құрылымдардың мүмкіндіктері анықталды.

Командалардың атауы	Жеке құрамның саны	10 жұмыс үшін шамамен мүмкіндіктері
Құтқару командасы	50 адам	Келесі звенолардан тұрады: барлау, жоғарғы қабаттардан көшіру, құтқару, санитарлық және материалдық-техникалық қамтамасыз ету
Инженерлік команда	37 адам	- қаланың, елді мекендердің, объектілердің қирау дәрежелерін барлау – 0,03 ш.км.; - құрылыстардың қирау дәрежелерін барлау, үйінділердің сипаттары – 0,015 ш.км.;

	<ul style="list-style-type: none"> - проведение комплекса противошоковых и реанимационных мероприятий, психологической помощи пострадавшим; - при необходимости, доставка пострадавших на плавающих средствах на берег с дальнейшим направлением в лечебные учреждения; - совместно с органами охраны общественного здоровья контроль состояния санитарно-эпидемиологической обстановки в зоне чрезвычайных ситуаций и другие.
Команда пожаротушения	<ul style="list-style-type: none"> - участие в эвакуации пострадавших из района наводнения в безопасную зону; - локализация и тушение очагов пожаров, возникших в результате наводнения с использованием первичных средств пожаротушения; - совместно с органами государственного пожарного контроля проведение разъяснительной работы в местах массового сбора людей (<i>СЭП, пункты оставшегося без крова, санитарных и безвозвратных потерь и другие</i>) по соблюдению мер пожарной безопасности и другие.
3. При оползнях (селях)	
Спасательная команда	<ul style="list-style-type: none"> -поиск и излечение тел утопленников из района чрезвычайных ситуаций, где зарегистрирован оползень (сель); - участие в эвакуации населения в безопасную зону, вывоза и вывода материальных и культурных ценностей, сельскохозяйственных животных; - участие в искусственном повышении поверхности территории и другие. <p>Инженерная команда - участие и привлечение специальной инженерной техники в укреплении берегов рек, плотин и дамб;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - выполнить подготовительные работы с целью обеспечения эффективного тушения пожара (произвести необходимые отключения, подготовить наряд на допуск пожарной команды); - организация встречи подразделений ГПС лицом, хорошо знающим безопасные маршруты движения, расположение водоисточников, места заземления пожарных машин; - участие в эвакуации пострадавших; - совместно с органами государственного пожарного контроля проведение разъяснительной работы в местах массового сбора людей (СЭП, пункты оставшегося без крова, санитарных и безвозвратных потерь и другие) по соблюдению мер пожарной безопасности и другие.
Спасательная команда	<ul style="list-style-type: none"> - поиск и извлечение тел утопленников из района наводнения; - участие в эвакуации населения в безопасную зону, вывоза и вывода материальных и культурных ценностей, сельскохозяйственных животных; - участие в спрямлении и углублении русел рек и их расчистка и другие.
Инженерная команда	<ul style="list-style-type: none"> - участие в устройстве и в укреплении плотин, дамб и других гидротехнических сооружений; - участие в расчистке и вывозе грязекаменной массы из объектов и территорий; - участие в расчистке и вывозе грязекаменной массы из дворов и дворовых хозяйств населения; - участие в отводах поверхностных и подземных вод, в строительстве дренажных и дно укрепительных и берегоукрепительных работах, а также работах по выпрямлению русел рек и других.
Санитарные дружины и посты	<ul style="list-style-type: none"> - совместно со спасательными командами поиск и извлечение пострадавших из воды; - оказание первой медицинской помощи пострадавшим от наводнения;

ТЖ көлеміне байланысты Инженерлік барлау звеносы құрылады		<ul style="list-style-type: none"> - панаханадардың, РҚО, жертөлелердің жағдайларын бағалау - 25 құрылыс; - үйінділердің арасынан өтетін жол салу 3-4 м. ден –1 км дейін; - үйінділерді жаппай тазалау – 150-200 м. - 75-100 км созылған 2-3 маршруттарды барлау; - 1 ш. км шамасындағы аумақтағы –зақымдау ошағын барлау; - құлаған панаханаларды барлау – 20-30 құрылыс
Медициналық құрылымдар		Алғашқы дәрігерлік көмек көрсету (<i>ізвестірмей және тасымалдамай</i>)
Санитарлық жасақтар	24 адам	500 зақымданғандарды
Санитарлық постылар	4 адам	100 зақымданғандарды
Өрт сөндіру командасы	25 адам	<ul style="list-style-type: none"> - оттың бір жақты майданы кезінде өртті өшіру – 200 м; - оттың бір жақты майданы кезінде өртті оқшаулау – 100 м.

Бейбіт уақытта ғимараттар мен құрылыстардың қирауы дүлей зілзалалар салдарларынан болады (жер сілкіністері, дауылдар, құйындар, цунами және басқалар), өндірістік авариялар және көліктегі авариялар, жарылыстармен қоса жүретін, сондай-ақ басқа да факторлардың әсерлері.

Ғимараттар мен құрылыстардың қирауы кезінде: құрылыс қаңқаларының, санитарлық-техникалық құрал-жабдықтардың, жиһаздардың, технологиялық жабдықтардың және тағы басқалардың майда сынықтарынан, астан-кестен бей-берекет қоқыс үйінділер пайда болады.

Құрамындағы негізгі сынықтар массасына байланысты үйінділер шартты түрде екі түрге бөлінеді:

I түрі – кірпіш (тас) қалауларын қоса, темірбетон және бетон қаңқалардың, металл және ағаш қаңқаларының, сынығынан тұратын үйінділер - темірбетон үйінділері;

II түрі – кірпіш (тас) топырақ араласқан тас сынықтары мен кірпіш сынықтары, оларға қоса темірбетон және бетон үйінділерін қоса, металл және ағаш қаңқалары – кірпіш үйінділері. Құрылыстар мен ғимараттардың қирауы жағдайында зардап шеккен адамдарды іздестіру дегеніміз - адмдардың тұратын жерлерін және олардың жағдайларын анықтауға бағытталған

әрекеттер, олармен байланыс орнатады, қажетті көмектердің көлемі мен сипатын анықтайды және көмек көрсетеді. Ғимараттар мен құрылыстардың қирауы кезінде зардап шеккен адамдар көмекті қажет етеді, баспалдақтары қираған, өздері жартылай қирап сынған, тек ішінара ғана кей жерлері сау қалған ғимараттарда, олардың қираған жағындағы сынықтар үйіндісінің астында жатқан адамдар, сондай-ақ қоршауда қалған (соның ішінде газ толған, түтін толған су басқан) ғимараттар мен жертөлелерде қалған адамдарға көмек қажет.

Іздестіру кезінде зардап шегушілер міндетті түрде:

- құтқару жұмысы кезінде барлық телімдерді қарап шығуы керек, соның ішінде үйінділерді, зақымданған және жартылай қираған ғимараттарды, олардың барлық бөлмелерін (*пәтерлерді, жертөлелерді, баспалдақтардың айналасын, шатырларды және басқаларды*);

- адамдардың жағдайларын анықтау керек;

- қайталама факторлардың (*өрттердің, түтіндеудің, газ шығуының, осал қаңқалардың қирауларының, сынықтардың*) адам өміріне қауіпінің бар-жоғын, оларға қаншалықты әсер ететінін анықтау керек;

- зардап шегушілерге алғашқы көмек көрсету керек және оларға қайталама факторлардың ықпал етуін болдрмау (шектеу) қажет.

Мысал ретінде мынаны келтіруге болады, уақытқа байланысты жер сілкінісі кезінде көбінесе зардап шегушілер мына орындардан табылуы ықтимал:

Инженерная команда	<ul style="list-style-type: none"> - уточнение количества зданий, получивших обвалы, частичные разрушения, тяжелые, умеренные и легкие повреждения; - площадь разрушенной части города, в пределах которой застройка получила тяжелые повреждения, частичные разрушения и обвалы (<i>разрушения 3, 4 и 5-й степени</i>); - уточнение объема завалов, образованных в результате землетрясения; - уточнение количества участков, требующих укрепления (<i>обрушения</i>) поврежденных или частично разрушенных конструкций; - уточнение протяженности заваленных улиц и проездов и другие. <p>Кроме основных показателей инженерными командами могут определяться вспомогательные показатели, характеризующие завалы, создаваемые отдельными строениями, образовавшиеся в результате землетрясения.</p>
Санитарные дружины и посты	<ul style="list-style-type: none"> -совместно со спасательными командами осуществить поиск и извлечение пострадавших из завалов; - оказание доврачебной медицинской помощи пострадавшим; - эвакуация и транспортировка пострадавших с тяжелыми травмами в лечебные учреждения на стационарное лечение; - совместно с органами охраны общественного здоровья осуществлять контроль за состоянием санитарно-эпидемиологической обстановки в зоне чрезвычайной ситуации и другие.
Команда пожаротушения	<ul style="list-style-type: none"> - удаление с места пожара всех посторонних лиц; - установление места возникновения пожара, возможные пути его распространения и образования новых очагов горения (тления); - организация тушения пожара (до приезда пожарной команды) имеющимися средствами пожаротушения;

-учитывать, что на высокой скорости возможен сильный толчок при остановке оползня;

-после окончания оползня, селя следует убедиться в отсутствии повторной угрозы и только потом осторожно вернуться к своим домам;

-немедленно приступить к розыску и извлечению пострадавших, оказанию им первой помощи, локализации возможных вторичных отрицательных факторов (*пожары, задымления, загазованность, разрушения и другие*);

-передать сообщения о случившемся.

Примерные действия личного состава воинских частей Национальной гвардии Республики Казахстан при ликвидации чрезвычайных ситуаций по выполнению функций и задач формирований гражданской защиты с учетом своих возможностей:

Наименование формирований	Выполняемые работы
1. При землетрясении	
Спасательная команда	<ul style="list-style-type: none"> -разбор завалов, меры по спасению людей и оказания им первой медицинской помощи; -организация оцепления места чрезвычайных ситуаций для ограничения доступа людей и транспортных средств; -патрулирование населенных пунктов, с целью охраны общественного порядка и недопущения фактов краж и мародёрства; -развертывание контрольно-пропускных пунктов для исключения несанкционированного въезда в зону чрезвычайной ситуации; -участие в подвозе предметов первой необходимости в пострадавшие населенные пункты; -участие в проведении эвакуационных мероприятий и другие.

1. **Кенеттен болған жер сілкінісі кезінде** – үйінділердің арасынан, қираған ғимараттарда зардап шегушілер бірқалыпты тігінен немесе көлденеңінен жатады.

2. **Адамдардың көпшілігі ғимараттан шығып кеткен кездегі жер сілкінісі кезінде** – баспалдақтардың айналасындағы аудандарда, ғимараттың сыртқы бетіндегі үйінділердің арасында, шығар жерге жақын, ғимараттың сақталып қалған бөлігінің бүкіл биіктігінде.

Авариялық-құтқару жұмыстарын (АҚЖ) жүргізу тәсілдері және қабылданған таңдаулар және қоршаған орта жағдайында

құтқарушылардың әрекет ету тактикалары көбінесе зардап шегуші болған жергілікті жердің жағдайына байланысты.

Зардап шегушілерді іздестірудің негізгі тәсілі болып табылатындар:

-құтқару жұмыстары жүргізілетін учаскелерді (*объектілерді, ғимараттарды*) көзбен жаппай шолып шығу;

-көзбен көргендердің куәландыруы бойынша іздестіру;

-арнайы үйретілген иттердің көмегімен (*кинологиялық тәсілдер*) іздестіру;

-Арнайы аспаптардың көмегімен іздестіру.

Жаппай көзбен шолып тексеру тәсілін пайдаланумен зардап шегушіні іздестіру

Қираған, жартылай қираған немесе зақымданған ғимараттарды тексеру оның сыртқы жағын қараудан басталады, сонымен қатар терезелер, сақталып қалған самалдықтар, қираған үйлердің қабырғалары, шатырлары және басқалары тиянақталып қаралады. Өз беттерімен жүруге қабілетті, бірақ шығып кетуге мүмкіндіктері болмай қалған зардап шегушілер осындай орындарда жиналуы мүмкін.

Ғимараттардың ішін тексеру құтқарушылардың дәйекті қозғалысы арқылы кіре берістер бойынша сақталып қалған баспалдақтармен қабаттан қабатқа және сонымен

бірге жетуі қиын болғандарды қоса, бүкіл қабаттағы бөлмелерді қарап шыға отырып жүзеге асырылады.

Сонымен бірге шайнасып қалған есіктерді де ашады (сындырады, тоқпактайды).

Баспалдақтардың бұзылған немесе кіретін есіктерді ашу мүмкін болмаған жағдайларда, келесі қабаттарға немесе қоршалып, жабылып қалған есіктерге кіруге самалдықтар, лоджылар, іргелес пәтерлердің бөлмелері, сондай-ақ сақталып қалған өрт баспалдақтары арқылы қол жеткізіледі.

Үйінділерден адамдарды іздестіру кезінде жоғарғы жағы және бос орындар, таушалар, қуыстар, көлемі үлкен сынықтардың астындағы кеңістіктер, әсіресе жартылай қираған ғимараттар мен құрылсырлардың сақталып қалған қабырғаларының арасын мұқият қарап шығу керек. Тексерумен бірге мезгіл-мезгіл белгіленген дыбысты сигналдар немесе айғайлап дауыстап отыруы тиіс.

Табылған (жауап берген) өздерінің қасында тұрған зардап шегушілерден және оларға жақын тұрған басқа адамдардың хал-ахуалы мен жағдайлары сұрастырылады, егер олардың көлемі іздестіруді баюлататын болса, ал зардап шегушінің жағдайы мамандардың көмегін күтуге мүмкіндік беретін болса, мүмкіндігіне қарай оларға тек қана минимальды көмек көрсетіледі. Оларға бару барынша қиындық тудыратын, зардап шегушілер мен қаза болғандардың жатқан орны, кәсіби құтқарушыларға көрсетіледі.

Көзбен көрген куәгерлерді пайдаланумен зардап шегушілерді іздестіру

Мұндай тәсілдер олар өздері көзімен көрген (естіген) немесе қирау әрекеті кезіндегі олардың жатқан жері туралы барынша жақсы білетін зардап шегушілердің жатқан орны туралы ақпараттарды беруге қабілеті бар тұлғалардан сұраумен тұжырымдалады. Сонымен қатар, көзімен көргендерден сұрастыруды жұмысты жүргізу барысында құтқарушылар, сондай-ақ басқару органдары құрамындағы мамандар жүргізеді.

олардың арасындағы сұрақтар төмендегіше жүргізіледі:

дающихся в помощи. В светлое время суток это достигается вывешиванием на высоком месте белого или цветного полотнища, а в ночное время – подачей световых сигналов.

Пострадавшие от наводнения люди, находящиеся в изоляции продолжительное время и не получившие помощи со стороны, начинают паниковать, теряют самообладание, ими овладевает страх. В данных случаях очень важна будет психологическая помощь спасателей-добровольцев, которые должны успокоить и ободрить пострадавших, а также оказать им первую помощь, обеспечить питанием и одеждой.

3. При оползнях (селях)

При заблаговременном оповещении об угрозе оползня, сели организуется эвакуация населения, сельскохозяйственных животных и имущества в безопасные места. Помощь со стороны добровольцев –

спасателей будет весьма кстати, особенно пожилым людям, детям, малоподвижным больным и проживающим в отдалении от населенного пункта.

Добровольцам-спасателям необходимо знать:

-об опасности предупреждают всех людей: близких, соседей, всех встреченных;

-на основе прогноза наиболее вероятных направлений прихода оползня (селя), определяются и доводятся до населения пути движения к наиболее безопасным местам (*склоны гор и возвышенности, не предрасположенные к оползневому процессу или затоплению селевым потоком*);

-нельзя использовать долины, ущелья и выемки, поскольку в них могут образоваться побочные русла селевого потока;

-- в пути следует оказывать помощь больным, престарелым, инвалидам, детям и ослабшим.

В случае, когда люди, здания и сооружения оказываются на пути движущегося оползневого участка, следует:

-покинув помещение, передвинуться по возможности вверх;

-при торможении оползня остерегаться глыб, камней, обломков конструкций, земляного вала, осыпи, скатывающихся с его тыльной части;

2. При наводнении

Населению и добровольцам-спасателям необходимо знать, что при наводнении наряду с затоплением территории водой, существуют и вторичные опасности для людей, такие как:

- заболачивание местности;
- оползни и обвалы;
- аварии на транспорте и промышленных объектах;
- утрата прочности сооружений в результате разлива и подъема воды;
- перенос водой вылившихся вредных веществ, загрязнение ими территории;
- осложнение санитарно-эпидемической обстановки.

При возникновении угрозы наводнения огромную помощь населению могут оказать добровольцы-спасатели по выполнению следующих мероприятий:

- оповещение население при угрозе наводнения;
- эвакуация населения, сельскохозяйственных животных, материальных и культурных ценностей из потенциально затопляемых зон;
- перенос на верхние этажи зданий (*чердаки*) ценных предметов и вещей;
- обивка окон и дверей первых этажей домов досками и фанерой.

2.1 При внезапном наводнении

До прибытия помощи люди, оказавшиеся в зоне затопления находятся на верхних этажах и крышах зданий, деревьях и других возвышенных местах. Для их спасения (отправки в безопасный район) применяются имеющиеся плав средства (лодки, катера), а также подручные средства (автомобильные камеры, деревянные плоты из бревен и другие), которые могут быть использованы спасателями.

Добровольцы – спасатели могут оказать большую помощь, как пострадавшему населению, так и спасателям-профессионалам в обнаружении людей, отрезанных водой и нуж-

- күтқарылған (қоршаудан шығарылған) зардап шегушілер;
- қирауға ұшыраған үйлердің (подъездердің) тұрғындары;
- ғимараттардың қирауы кезінде зардап шекпеген кәсіпорындардың (мекемелердің) жұмысшылары;
- тұрғын үй мекемелері әкімшілігінің өкілдері, мектептердің және басқа оқу орындарының оқытушылары, қирауға ұшыраған балалар мекемелерінің қызметкерлері;
- зардап шеккен объектілердің қасында болған, көзбен көргендер (куәгерлер);
- авариялық-құтқару жұмыстарын орындаушы бөлімшелердің (құрылымдардың) жеке құрамдары.

Сұраулар құтқару жұмыстары жүргізіліп жатқан орындарда (объектілерде), зардап шегушілердің жиналатын орындарында, медицинлық пункттерде және емдеу мекемелерінде, адамдарды уақытша орналастырған орындарда, эвакуацияланатындарды көлікке мінгізу пункттерінде жүргізіледі.

Ресми сұрау барысында келесідей мәліметтер анықталады: болулары ықтимал орындар және зардап шегушілердің саны, оларға жетудің қысқа және барынша қауіпсіз орындары, зардап шегушілердің болуы ықтимал орындардағы жағдайлар, зардап шегушілердің жағдайлары және оларға қажетті көмектер, ғимараттардың құлауы кезінде жұмыста болған адамдардың саны және тізімдері, олардың жұмыс істейтін (оқитын) орындары түгелдей сұрастырылады.

Құтқару-ізвестіру шаралары кезінде барлауды ұйымдастыру

Барлау – төтенше жағдайларды жою және авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу жөніндегі әрекеттерді ұйымдастыру туралы тиісті шешім қабылдау және төтенше жағдайлар туралы ақпараттарды жинау мақсатында жүргізілетін төтенше жағдайларды жою мен шаралардың жиынтығын көрсетеді. Барлау төтенше жағдайларды жоюға шығу мен оларды жою сәттерінен бастап үзілссіз жүргізіледі.

Барлау жүргізу кезінде келесілерді белгілеу қажет:

- адамдарға тікелей төніп тұрған қауіпті, олардың тұрған орындарын, жолдарын,

құтқару (қорғау) тәсілдері мен құралдарын, сондай-ақ мүлікті көшіру және қорғаудың қажеттілігін;

-төтенше жағдайлардың болуын және оның қайталану ықтималдығын, соның ішінде негізгі технологияның ерекшелігіне және өрт объектісіндегі өндірісті ұйымдастыруды;

-төтенше жағдайлардың орындары мен параметрлерін, сондай-ақ ықтимал жолдарын және таралу көлемін;

-азаматтық қорғау құрылымдары мен авариялық-құтқару қызметтерінің құралдары мен жүйелерін пайдалану мүмкіндіктерін;

-жақын жердегі су көздерінің орнын және оларды пайдаланудың мүмкін болатын тәсілдерін;

-кернеулі электрқондырғыларының болуын, оларды өшірудің мүмкіндіктері мен мақсаттарын;

-объектідегі құрылыс қаңқаларының жағдайы мен мән-жайын, оларды ашу және аршу орындары;

-төтенше жағдайларды жоюға тартылатын күштер мен құралдардың жеткіліктілігі;

-төтенше жағдайларды жоюға арналған күштер мен құралдарды енгізудің мүмкін болатын жолдары және шешуші бағытты таңдау үшін қажетті басқа да мәліметтер.

Барлау жүргізу кезінде оның орналасуын, жергілікті жердің және өндірістің технологиялық процестерімен айналысатын объектілердің, елді мекендердің ерекшеліктерін білетін лауазымды тұлғалар ұсынған құжаттамалар менен мәліметтерді пайдалану қажет.

Төтенше жағдайлардың түрлері бойынша іздестіру-құтқару шаралары

1. Жер сілкінісі кезінде

Өте жиі кездесетін үлкен шығын және халықтар арасындағы өлім-жітімді зілзаланың өзі емес, одан туындайтын өрттер, жарылыстар және осыған ұқсас құбылыстар туғызады, сондықтан да бірінші кезекте электроэнергиясын өшіру, газды, суды жабу, канализацияны пайдаланбау керек. Содан кейін іздестіруге кірісіп, зардап шегушілерге медициналық көмек көрсету қажет. Үлкен көлемді апаттарда, әрбір зардап шегуші мың адамнан әр сағат сайын орташа

связанные с поиском и спасением пострадавших, небезопасны и имеют определённый риск.

Поиск замурованных в руинах людей необходимо начинать с прослушивания. Для чего необходимо создать режим возможно полной тишины. Максимальная тишина! Рассредоточьтесь на руинах. Слушайте, замечайте места, откуда раздается хоть какой-нибудь подозрительный звук. Если услышите, не кричите: «Я услышал, он здесь! Все ко мне!». Вполне вероятно, что из-под руин пытается пробиться голосом не один потерпевший. Дайте шанс быть услышанным и другим.

Если к заваленному человеку ведет узкая щель, попытайтесь в первую очередь просунуть к его лицу какую-нибудь пустотелую трубу или плотный шланг, чтобы при разборе завала, случайно засыпав его убежище мелкой щебенкой и пылью, не лишить его воздуха, а значит и жизни.

Разбор завалов надо производить очень осмотрительно, снимая вначале верхний слой обломков, потом следующий. Крайне опасно вытягивать балки, крупные куски строительных конструкций из-под кучи обломков, под которыми они находятся. Куча может просто осесть, похоронив под собой находящиеся внизу людей. Необходимо вначале освободить балку всю целиком и лишь потом поднимать ее. Следует также проверить устойчивость обломков, прежде чем вставать на них. Это защитит от падения вас и людей, находящихся внизу, от вызванного вами камнепада.

Крайне опасно при разборе завалов дергать обломки, упирающиеся одним концом в покосившиеся, шаткие стены разрушенного здания.

При освобождении зажатых камнями (плитами) конечностей пострадавших необходимо в обязательном порядке предварительно стянуть видимую часть руки или ноги жгутом.

До спасения всех людей недопустимо заботиться о вещах, рискуя тем, что, вытаскивая их, можно случайно засыпать единственный проход (через который, в том числе, идет воздух пострадавшим).

Детей, женщин, престарелых, пострадавших и недееспособных людей следует собрать в одном, безопасном месте, укрыть от ветра, холода, осадков, чтобы они не замерзли до подхода спасательных сил профессионалов.

-наличие и возможность вторичных проявлений чрезвычайных ситуаций, в том числе обусловленных особенностями технологии и организации производства на объекте пожара;

-место и параметры чрезвычайных ситуаций, а также возможные пути и масштаб распространения;

-наличие и возможность использования систем и средств аварийно-спасательных служб и формирований гражданской защиты;

-местонахождение ближайших водоисточников и возможные способы их использования;

-наличие электроустановок под напряжением, возможность и целесообразность их отключения;

-состояние и поведение строительных конструкций на объекте, места их вскрытия и разборки;

-достаточность сил и средств привлекаемых к ликвидации чрезвычайных ситуаций;

-возможные пути ввода сил и средств для ликвидации чрезвычайных ситуаций и иные данные, необходимые для выбора решающего направления.

При проведении разведки необходимо использовать документацию и сведения, представляемые должностными лицами объекта, населенного пункта знающими его планировку, особенности технологических процессов производства и местности.

Поисково-спасательные мероприятия по типу чрезвычайных ситуаций

1. При землетрясении

Очень часто большой ущерб, да и жертвы среди населения приносит не сама стихия, а вызванные ею пожары, взрывы и тому подобные явления, поэтому первым делом необходимо отключить электроэнергию, перекрыть газ, воду, не пользоваться канализацией. Затем необходимо приступить к поиску и оказанию первой медицинской помощи пострадавшим. Медицинская статистика

показывает, что в больших масштабных катастрофах из каждой тысячи пострадавших каждый час гибнет в среднем двадцать человек. Поэтому помощь, оказанная в первые минуты после землетрясения, наиболее действенна.

Необходимо помнить, что работы,

алғанда жиырма адамның қаза болатынын медициналық статистика көрсетіп отыр. Сондықтан да жер сілкінісінен кейінгі алғашқы минуттарда көрсетілетін көмек, барынша тиімді болып келеді.

Зардап шегушілерді іздестірумен және құтқарумен байланысты жұмыстар қауіпсіз емес екенін және белгілі бір тәуекелдері бар екенін естен шығармау керек. Қираған жерлердегі адамдарды іздеп жүргенде тың-тыңдау қажет. Сол үшін режим жасау, кейде тіпті толық тыныштық орнату қажет. Максимальды тыныштық! Үйінділер мен қалдықтарды аршыңыз. Қай жерден әлде қандай бір күдікті дыбыс шықса, тыңдаңыз, сол орынды белгілеңіз. Егер естісеңіз: «Мен естідім, ол осы жерде! Барлығың бері келіңдер!» деп айғайламаңыз. Қираған қоқырдың астында бір ғана зардап шегуші емес, басқалар да дауыс беруге тырысады. Басқалардың да дыбысын еститіндей мүмкіндік беріңіз.

Егер үйіндінің астындағы адамға тар ғана саңылау арпаратын болса, бірінші кезекте оның бетіне қандай да бір бос түтікті немесе шлангіні жіберуге тырысыңыз, үйіндіні аршып жатқан кезде құм тастар мен шаңға толып қалып, оны ауадан, яғни өмірден айыра көрмеңіз.

Үйінділерді аршу кезінде өте мұқият болу керек, ең алдымен сынықтардың үстіңгі қабатын, содан кейін келесі қабатын алу керек. Барынша қауіпті балкілерді тарту, толып жатқан сынықтың арасынан құрылыс қаңқаларын тарту өте қауіпті. Үйінді өзінің астында жатқан адамдарды жалмап, жай ғана отырып кетуі мүмкін. Ең алдымен балкіні толықтай ашып алып, содан кейін оны көтеру қажет. Сондай-ақ алдымен сынықтардың мықтылығын байқап алып, оның үстіне содан кейін тұру керек. Ол ең алдымен өзіңізді, содан кейін сіздің астыңызда жатқан адамдарды тас құлап, соның астында қалудан қорғайды. Үйіндіні аршу кезінде, қираған ғимараттың қисайып тұрған қабырғасына сүйеніп тұрған сынықтарды қозғау өте қауіпті.

Тастар (плиталар) қысып қалған зардап шегушіні босату кезінде міндетті түрде, қолдың немесе аяқтың көрініп жатқан бөлігін бұраумен таңып тастау өте қажет.

Барлық адамды құтқарғанға дейін, жалғыз жүретін жолды (соның ішінде зардап шегушілерге ауа келіп тұратын) кездейсоқ басып қалуы мүмкін заттарды шығарып алу қажет.

Балаларды, әйелдерді, қарттарды, зардап шегушілерді және қабілетсіз адамдардың барлығын бірге бірыңғай қауіпсіз орынға жинау қажет, олар кәсіби құтқарушы күштер келгенше тоңып немесе бірдене ұшырап қалмау үшін желден, суықтан, жауын-шашыннан қорғап, қымтау керек.

2. Су басу кезінде

Халық және ерікті-құтқарушылар су тасқыны кезінде аумақты су басқанда қайталама қауіптің бар екенін білулері қажет, олар:

- жергілікті жердің батпақтануы;
- топырақтың сырғуы мен құлауы;
- көліктегі және өнеркәсіп объектілеріндегі авариялар;
- судың құйылуы және су деңгейінің көтерілуі нәтижесінде ғимараттардың мықтылығының жойылуы;
- зиянды заттардың сумен келуі, олардың аумақты ластауы;

- санитарлық-эпидемиялық жағдайлардың қиындауы.

Су тасуы кезінде халыққа барынша зор көмек көрсететіндер ерікті-құтқарушылар, олар келесідей шараларды орындайды:

- су тасқыны қауіпі туралы халықты хабарландырады;
- халықты, ауыл шаруашылық малдарын, материалдық және мәдени құндылықтарды әлеуетті су басу аймақтарынан эвакуациялайды;
- құнды заттар мен киім-кешектерді ғимараттың жоғарғы қабаттарына (шатырға) шығарады;
- үйдің бірінші қабатының есіктері мен терезелерін тақтайлармен және фанерлермен бекітеді.

2.1 Кенеттен су басуы кезінде

Көмекке адамдар келгенше, су басу аймағында қалғандар жоғарғы қабаттарға және ағаштарға және басқа да биік орналасқан жерге шығады. Оларды құтқару үшін (қауіпсіз аймаққа жіберу үшін) құтқарушылар пайдалана алатын, жүзетін құралдарды (қайықтар, катерлер), сондай-ақ қолда бар құралдарды (автомобиль камераларын, бөренелерден жасалған ағаш плоттарды және басқаларды) қолданады.

Ерікті – құтқарушылар сумен кесіп тасталған және көмекті қажет

- работников предприятий (учреждений), не пострадавших в момент разрушения зданий;

- представителей администрации жилищных учреждений, преподавателей школ и других учебных заведений, сотрудников детских учреждений, подвергшихся разрушению;

- очевидцев (свидетелей), оказавшихся рядом с пострадавшими объектами;

- личного состава подразделений (формирований), выполняющих аварийно-спасательные работы.

Опрос ведется в местах (на объектах) ведения поисково-спасательных работ, в пунктах сбора пострадавших, в медицинских пунктах и лечебных учреждениях, в местах временного расселения людей, в пунктах посадки эвакуируемых на транспорт.

В ходе опроса выясняются следующие данные: возможные места нахождения и количество пострадавших, кратчайшие и наиболее безопасные пути доступа к ним, обстановка в местах возможного нахождения пострадавших, состояние пострадавших и требующая им помощь, количество и фамилии людей, находившихся на работе (учебе) в момент обрушения здания, места их работы.

Организация разведки

при поисково-спасательных мероприятиях

Разведка представляет собой совокупность мероприятий, проводимых в целях сбора информации о чрезвычайной ситуации для оценки обстановки и принятия соответствующих решений об организации действий по ликвидации чрезвычайных ситуаций и проведения аварийно-спасательных работ. Разведка ведется непрерывно с момента выезда на чрезвычайную ситуацию и до ее ликвидации.

При проведении разведки необходимо установить:

- наличие и характер угрозы людям, их местонахождение, пути, способы и средства спасения (защиты), а также необходимость защиты (эвакуации) имущества;

другие. В этих местах могут скапливаться пострадавшие, способные к самостоятельному передвижению, но лишенные возможности покинуть опасную зону.

Осмотр внутренних помещений здания производится по подъездам последовательным перемещением спасателей по сохранившимся лестничным пролетам с этажа на этаж и одновременным обходом всех помещений, включая и те, доступ в которые затруднен. Заклинившиеся двери при этом вскрываются (выламываются, выбиваются). В случае обрушения лестничных пролетов или невозможности вскрытия входных дверей, доступ на следующие этажи и в заблокированные помещения может быть осуществлен через балконы, лоджии, окна смежных квартир и комнат, а также по сохранившимся пожарным лестницам.

При поиске людей в завалах внимательно осматривается поверхность и пустоты, ниши, углубления, свободные пространства под крупногабаритными обломками, особенно у сохранившихся стен полуразрушенных зданий и сооружений. Осмотр сопровождается периодической подачей установленного звукового сигнала или окрика голосом.

Обнаруженные (отозвавшиеся) пострадавшие опрашиваются о состоянии и условиях, в которых находятся, наличии рядом с ними и в ближайших местах других людей, по возможности им оказывается только минимально необходимая помощь, если ее объем замедляет поиск, а состояние пострадавшего позволяет дожидаться помощи специалиста. Местонахождение пострадавших и погибших, доступ к которым очень затруднен, указывается профессиональным спасателям.

Поиск пострадавших с использованием способа по свидетельствам очевидцев

Данный способ заключается в опросе лиц, способных дать информацию о местонахождении пострадавших, которых они сами видели (слышали) или знают о наиболее вероятном их местонахождении в момент разрушающего воздействия. Кроме того, опрос очевидцев ведется спасателями в ходе ведения работ, а также специалистами из состава органов управления.

Опрос производится среди:

-спасенных (деблокированных) пострадавших;

-жильцов домов (подъездов), подвергшихся разрушению;

ететін адамдарды табуда зардап шеккен халыққа да, құтқарушы-кәсібилерге де зор көмек көрсете алады. Тәуліктің жарық кездерінде бұған биік жерлерге ақ немесе түрлі-түсті орамалдарды іледі, ал түнгі кездерде – жарық сигналдарын береді.

Ұзақ уақыт оқшауланып қалған, су басудан зардап шеккен және басқа жақтардан ешқандай көмек ала алмаған адамдар, дүрбелеңге салына бастайды, өзіне-өзі ие бола алмайды, оларды үрей билейді. Мұндай жағдайларда ерікті-құтқарушылардың психологиялық көмектері қажет, олар зардап шегушілерді тыныштандырады және үміттендіреді, сондай-ақ оларға алғашқы көмек көрсетеді, тамақпен, киім-кешекпен қамтамасыз етеді.

3. Топырақ көшу (селдер) кезінде

Топырақ көшу, сел жүруі қауіпі туралы алдын ала хабарландыру кезінде, халықты, ауыл шаруашылық малдарын және мүлікті қауіпсіз орынға эвакуациялауды ұйымдастырады. Ерікті-құтқарушылар

тарапынан, әсіресе ересек адамдарға, балаларға, аз қимылдайтын ауруларға және елді мекендегілерден бөлек тұратындарға көмек дәл қажет кезінде көрсетіледі.

Ерікті-құтқарушыларға келесілерді білуі қажет:

-қауіп туралы барлық адамдарды: жақындарын, көршілерін, кездескендердің бәрін алдын-ала ескертуді;

-ең ықтимал бағыттардың болжамына негізделген топырақ көшуінің (сел жүруі) анықтауды және халыққа барынша қауіпсіз орындармен жүруге қозғалыс жолдарын көрсетуді (тау бөктерлері және биік жерлер, топырақ көшкіні процесіне немесе сел жүруге бейімделмеген);

-жазық жерлерді, шатқалдарды және ойлы-шұңқыр жерлерді пайдалануға болмайды, өйткені оларда сел лектерінің бүйірлік арналары пайда болуы мүмкін;

- жолда ауруларға, қарт адамдарға, мүгедектерге, балаларға және әлсіреген адамдарға көмектесу керек.

Адамдар, ғимараттар мен құрылыстар топырақ жылжитын телімдерде болатын болса, онда келесілерді істеу керек:

-үй-жайларды тастап, мүмкіндік болса биік жерлерге бару керек;

-топырақ сырғымасының тежелуі кезінде шомбал кесектерден, тастардан, қаңқалардың сынықтарынан, топырақ үйінділерінен, арт жақтан абайсызда келіп қалатын құмды көшкіндерден сақтандыру керек;

-жоғары жылдамдықтағы топырақ сырғымасының тоқтауы кезінде қатты дүмпу болатынын ескерту қажет;

-топырақ сырғымасы, сел тоқтағаннан кейін қайталама қауіптің жоқтығына көз жеткізген дұрыс тек содан кейін ғана өз үйлеріне қайтуға болады;

-зардап шегушілерді іздестіруге және оларды алып шығуға шұғыл кірісу қажет, оларға алғашқы көмек көрсету, қайталама жағымсыз факторлардан (*өрттер, түтіндер мен газдардың басуы, қираулар және басқалардан*) оқшаулау керек ;

-болған жағдай туралы хабарлама беру қажет.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелері жеке құрамының төтенше жағдайларды жою кезінде, өз мүмкіндіктерін ескере отырып, азаматтық қорғау құрылымдарының міндеттері мен қызметтерін орындау кезіндегі шамамен әрекет етуі:

Құрылымдардың атаулары	Орындалатын жұмыстар
1. Жер сілкінісі кезінде	
Құтқару командасы	<p>-үйінділерді аршу, адамдарды құтқару бойынша шаралар және оларға алғашқы медициналық көмек көрсету;</p> <p>-көліктер мен адамдардың кіруін шектеу үшін төтенше жағдайлар орындарын қоршауға алуды ұйымдастырады;</p> <p>-қоғамдық тәртіпті сақтау және ұрлық пен талантаражға салуға жол бермеу мақсатында елді мекендерді патрулдеу;</p>

ричных поражающих факторов (пожаров, задымления, загазованности, обрушения неустойчивых конструкций и обломков);

-оказать первую помощь и устранить (ограничить) воздействие вторичных факторов на пострадавших.

В качестве примера можно привести, что в зависимости от времени землетрясения наиболее вероятно нахождение пострадавших в следующих местах:

1. **При внезапном землетрясении** – в завалах, в разрушенных помещениях пострадавшие располагаются равномерно в горизонтальном и вертикальном направлениях.

2. **При землетрясении, когда большая часть людей успела покинуть здание** - в районе лестничной клетки, под завалами со стороны фасада, вблизи выхода, по всей высоте сохранившейся части здания.

Выбор приемов и способов ведения аварийно-спасательных работ (АСР) и тактики действий спасателей в условиях природной среды во многом зависит от условий местности, в которых находятся потерпевшие.

Основными способами поиска пострадавших являются:

-сплошное визуальное обследование участка спасательных работ (объекта, здания);

-поиск по свидетельствам очевидцев;

-поиск с помощью специально обученных собак (кинологический способ);

-поиск с помощью специальных приборов.

Поиск пострадавших с использованием способа сплошного визуального обследования

Обследование разрушенного, полуразрушенного или поврежденного здания начинается осмотром его внешних сторон, при этом внимательно осматриваются окна, сохранившиеся балконы, этажи в провалах стен, крыша и

При разрушении зданий и сооружений образуются завалы, представляющие собой хаотические нагромождения из мелких обломков строительных конструкций, санитарно-технических устройств, мебели, технологического оборудования и прочего.

В зависимости от содержания основной массы обломков завалы условно делятся на два типа:

I тип – завалы, состоящие из обломков железобетонных и бетонных конструкций с включением обломков кирпичной (каменной) кладки, битого кирпича, металлических и деревянных конструкций – железобетонные завалы;

II тип – завалы, состоящие из кирпичных (каменных) глыб и битого кирпича (камней) с включением обломков железобетонных, бетон-

ных, металлических и деревянных конструкций – кирпичные завалы. Поиск пострадавших людей в условиях разрушения зданий и сооружений представляет собой действия, направленные на обнаружение, выявление места нахождения и состояния людей, установление с ними связи и определение объема и характера необходимой помощи.

Люди, пострадавшие при разрушении зданий и сооружений и нуждающиеся в помощи, могут находиться в полуразрушенных, частично сохранившихся помещениях с разрушенными лестничными пролетами, под обломками разрушившейся части зданий, а также в заблокированных (в том числе загазованных, задымленных и затопленных) помещениях и подвалах.

При проведении поиска пострадавших необходимо:

- обследовать весь участок спасательных работ, в том числе завалы, полу разрушившиеся и поврежденные здания, все помещения в них (квартиры, подвалы, лестничные пролеты, чердаки и другие);

- определить состояние людей;

- выявить наличие и опасность воздействия на людей вто-

	<ul style="list-style-type: none"> -төтенше жағдайлар аймағына рұқсатсыз кіруді болдырмау үшін бақылау-рұқсат беру пункттерін ашу; -елді мекендердегі зардап шегушілерге ең бірінші керекті заттарын тасымалдауға қатысу; -эвакуациялық және басқа шараларды өткізуге қатысу.
Инженерлік команда	<ul style="list-style-type: none"> - құлаған, ішінара қираған, ауыр, қалыпты және жеңіл зақымданған ғимараттардың санын анықтау; - құрылыстары ауыр, ішінара зақымданған және құлаған қираған бөліктерін анықтау (3, 4 және 5 дәрежелі қирау); - жер сілкінісі нәтижесінде пайда болған үйінділердің көлемін анықтау; - нығайтып бекітуді қажет ететін зақымданған (қираған) немесе ішінара қираған қаңқалар учаскелерінің мөлшерін анықтау; - үйіндіге көмілген көшелердің және кірме жолдардың және басқалардың ұзындығын анықтау. <p>Негізгі көрсеткіштерден басқа инженерлік командалар жер сілкінісі нәтижелерінде пайда болған, жеке ғимараттармен құрылған, үйінділерді сипаттайтын көмекші, қосалқы көрсеткіштерді анықтауы мүмкін.</p>
Санитарлық жасақтар және постылар	<ul style="list-style-type: none"> - құтқару командасымен бірге іздестіру жүргізіп зардап шегушілерді үйінділердің астынан алып шығу; - зардап шегушілерге дәрігерге дейінгі медициналық көмек көрсету; - ауыр жарақат алған зардап шегушілерді емдеу мекемелеріне стационарға эвакуациялау және тасымалдау; - қоғамдық денсаулықты сақтау органдарымен бірігіп, төтенше жағдайлар және басқа аймақтардағы санитарлық-эпидемиологиялық жағдайларды жүзеге асыру.

Өрт сөндіру командасы	<ul style="list-style-type: none"> - өрт шыққан жерден барлық басқа адамдарды жолатпай қуу; - өрт шыққан орында оның ықтимал таралу жолдарын және жаңадан пайда болатын от көздерін (тұтану) анықтау; - қолда бар өрт сөндіру құралдарымен өрт сөндіруді ұйымдастыру (өрт командасы келгенге дейін); - өртті тиімді өшіру мақсатында дайындық жұмыстарын орындау (қажетті суырып, өшіретін жердің бәрін суырып алып тастау, өрт командасының келуіне наряд дайындау); - қауіпсіз қозғалыс бағытын, су көздерінің орналасуын, өртке қарсы қозғалтқыштарды жерге тұйықтау нүктелерін жақсы білетін МӨСҚ бөлімшелері тұлғаларын қарсы алуды ұйымдастыру; - зардап шегушілерді эвакуациялауға қатысу; - мемлекеттік өрт бақылау органдарымен бірігіп, адамдардың жаппай жиналатын жерлерінде (СЭП, баспанасыз қалғандар пункттерін, санитарлық және орны толмайтын шығындар және басқалар) өрт қауіпсіздігі шараларын қадағалау және өзге де түсіндіру жұмыстарын жүргізу
2. Су тасуы кезінде	
Құтқару командасы	<ul style="list-style-type: none"> - су басу аудандарындағы суға кеткендерді іздестіру және денелерін судан алып шығу; - халықты қауіпсіз аймаққа эвакуациялауға, материалдық және мәдени құндылықтарды, ауыл шаруашылық малдарын алып шығуға және шығаруға қатысу; - өзендердің арналарын түзету мен тереңдетуге және оларды тазалау мен басқа да жұмыстарға қатысу.

Инженерная команда	37 человек	2 человека - разведка степени разрушения города, населенного пункта, объекта – 0,03 кв.км.; - разведка степени разрушения застройки, характера завалов – 0,015 кв.км.; - оценка состояния убежищ, ПРУ, подвалов - 25 сооружений; - устройство проездов по завалу шириной 3-4 м. – до 1 км; - сплошная разборка завалов – 150-200 м. - разведка 2-3 маршрутов протяженностью 75-100 км; - разведка очага поражения на площади – 1 кв. км; - разведка заваленных убежищ – 20-30 сооружений.
Медицинские формирования		Оказание первой медицинской помощи (без розыска и переноски)
Санитарные дружины	24 человека	500 пораженным
Санитарные посты	4 человека	100 пораженным
Команда пожаротушения	25 человек	- локализация пожаров при одностороннем фронте огня – 200 м; - локализация пожара при двухстороннем фронте огня – 100 м.

Разрушение зданий и сооружений в мирное время происходит в результате стихийных бедствий (землетрясений, ураганов, смерчей, цунами и других), производственных аварий и аварий на транспорте, сопровождающихся взрывами, а также воздействия других факторов.

В соответствии с приказами Главнокомандующего Национальной гвардией Республики Казахстан от 04.09.2015 года № 338 «Об утверждении Руководства по проведению аварийно-спасательных и неотложных работ воинскими частями Национальной гвардии Республики Казахстан» и от 30 марта 2016 года № 145 «Руководство по применению воинских частей гражданской обороны Национальной гвардии Республики Казахстан» для координации и управления силами и средствами Национальной гвардии Республики Казахстан в зоне чрезвычайной ситуации в состав оперативной группы входят представители Главного командования Национальной гвардии Республики Казахстан, региональных командований.

Согласно приказа МВД РК № 387 от 23 апреля 2015 года «Правила создания, содержания, материально-технического обеспечения, подготовки и привлечения формирований гражданской защиты» и методическим рекомендациям ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты» КЧС МВД Республики Казахстан по созданию формирований гражданской защиты, одобренными на методическом совете Центра и согласованными с Управлением Гражданской обороны КЧС МВД РК под № 29-5/1044-11 от 6 апреля 2016 года, определены структура и возможности формирований гражданской защиты.

Наименование команд	Количество личного состава	Ориентировочные возможности за 10 работы
Спасательная команда	50 человек	Состоит из звеньев: разведки, эвакуации из верхних этажей, спасательные, санитарные и материально-технического обеспечения.

Инженерлік команда	<ul style="list-style-type: none"> - плотиналарды, дамбаларды және басқа гидротехникалық құрылыстарды салуға және нығайтуға қатысу; - объектілер мен территориялардан тасты лайлы массаларды шығаруға және тазалауға қатысу; - халықтың ауладағы шаруашылықтары мен ауалардан тасты лайлы массаларды шығаруға және тазалауға қатысу; - жер асты және жер үсті суларын шығаруға, дренажды және су түбіндегі құрылыстарды салуға және жағаны нығайтатын жұмыстарға, сондай-ақ өзендердің арналарын түзету және басқа жұмыстарға қатысу.
Санитарлық ж а с а қ т а р және посты-лар	<ul style="list-style-type: none"> – құтқару командаларымен бірігіп зардап шегушілерді іздестіру және судан алып шығуға қатысу; – су басудан зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету; – есеңгіреуге қарсы және реанимациялық шаралар кешенін өткізу, зардап шегушілерге психологиялық көмек көрсету; – қажет болған жағдайда, зардап шегушілерді емдеу мекемелеріне жіберу үшін жүзетін құралдармен жағаға жеткізу; – қоғамдық денсаулықты сақтау органдарымен бірігіп төтенше жағдайлар аймағындағы санитарлық-эпидемиологиялық жағдайға бақылау жасау.
Өрт сөндіру командасы	<ul style="list-style-type: none"> - су басқан аудандардағы зардап шегушілерді қауіпсіз аймаққа көшіруге қатысу; - су басу нәтижесінде туындаған өрт көздерін өрт сөндірудің алғашқы құралдарын пайдалана отырып, өрт ошақтарын өшіруді және оқшаулауды ұйымдастыру; - мемлекеттік өрт бақылау органдарымен бірігіп, адамдардың жапай жиналатын жерлерінде (СЭП, баспанасыз қалғандар пункттерін, санитарлық және орны толмайтын шығындар және басқалар) өрт қауіпсіздігі шараларын қадағалау және өзге де түсіндіру жұмыстарын жүргізу.

3. Сырғымалар (селдер) кезінде	
Құтқару ко-мандасы	<ul style="list-style-type: none"> - сырғыма (сель) тіркелген төтенше жағдайлар аймағындағы суға кеткендерді іздестіру және денесін алып шығу; - халықты қауіпсіз аймаққа эвакуациялауға, материалдық және мәдени құндылықтарды, ауыл шаруашылық малдарын алып шығуға және шығаруға қатысу; - аумақты жасанды жолмен биіктету және басқа жұмыстарға қатысу.
Инженерлік команда	<ul style="list-style-type: none"> - өзендердің жағаларын, плотиналарды, дамбаларды арнайы инженерлік- техникалық нығайтуға қатысу; - плотиналарды, дамбаларды және басқа гидротехникалық құрылыстарды салу үшін құрылыс материалдарын жеткізуге, тиеуге, түсіруге қатысу; (бетон қаңқаларды, цементті, шебенді, қиыршық тастарды және құмдарды); - аумақтардан және объектілерден лай массаларды тазалау және әкету үшін арнайы инженерлік техникаларды тарту;- шаруашылық аулаларынан және аулалардан лай массаларды тазалау және әкету үшін арнайы инженерлік техникаларды тарту; - аумақты жасанды жолмен биіктету және басқа жұмыстарға арнайы инженерлік техникаларды тарту.
Санитарлық ж а с а қ т а р және посты-лар	<ul style="list-style-type: none"> – құтқарушы командалармен бірлесіп сырғыманың (селдің) нәтижесінде қаза болғандарды іздестіру және денесін алып шығу; - сырғымадан (селден) зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету; – есеңгіреуге қарсы және реанимациялық шаралар кешенін жүргізу, зардап шеккендерге психологиялық көмек көрсету; – қоғамдық денсаулықты сақтау органдарымен бірлесіп төтенше жағдайлар аймағындағы санитарлық-эпидемиологиялық жағдайларға және басқаларға бақылау жасау

внутренних дел Республики Казахстан распоряжением Премьер – министра Республики Казахстан. Организацию и координацию действий сил и средств Национальной гвардии осуществляет Главнокомандующий Национальной гвардии Республики Казахстан.

При чрезвычайной ситуации местного масштаба руководителем ликвидации чрезвычайной ситуации назначается должностное лицо местного исполнительного органа решением соответствующей административно-территориальной единицы. Организацию и координацию действий сил и средств Национальной гвардии осуществляет командующий соответствующего регионального командования.

В Министерстве внутренних дел на базе Центра управления в кризисных ситуациях Комитета по чрезвычайным ситуациям, при угрозе или возникновении чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера создается Республиканский оперативный штаб по предупреждению и ликвидации чрезвычайных ситуаций (далее – Республиканский оперативный штаб).

Республиканский оперативный штаб координирует действия служб и формирований гражданской защиты, участвующих в проведении аварийно-спасательных и неотложных работ.

В состав Республиканского оперативного штаба, кроме сотрудников структурных подразделений ведомства Министерства внутренних дел, входят представители Главного командования Национальной гвардии Республики Казахстан.

При необходимости, для непосредственного управления силами и средствами в зоне чрезвычайной ситуации начальник Республиканского оперативного штаба, по согласованию с руководителем ликвидации чрезвычайной ситуации, формирует оперативную группу из состава Республиканского оперативного штаба.

тий, обеспечивающих ликвидацию чрезвычайной ситуации в короткие сроки с наименьшими потерями и экологическим ущербом;

6) применением эффективных способов и технологий ведения аварийно-спасательных и неотложных работ;

7) непрерывным и твердым управлением, поддержанием устойчивого взаимодействия и всестороннего обеспечения действий подразделений;

8) неуклонным выполнением правил безопасности ведения аварийно-спасательных и неотложных работ, с учетом характера обстановки, выполняемой задачи и применяемой технологии.

Заблаговременная подготовка, быстрая организация и эффективное проведение аварийно-спасательных и неотложных работ при возникновении чрезвычайной ситуации являются важнейшими задачами командиров и штабов соединений, частей.

При заблаговременной подготовке к действиям при возникновении чрезвычайной ситуации они обязаны:

- изучить районы возможных действий, особенности обстановки при возникновении потенциально возможных чрезвычайных ситуаций;

- провести рекогносцировку основных маршрутов выдвижения, участков и объектов работ;

- спланировать приведение в готовность, выдвижение подразделений в основные районы возможных действий и общую организацию аварийно-спасательных и неотложных работ;

- организовать подготовку соединений (части, подразделений) к ведению аварийно-спасательных и неотложных работ применительно к возможным чрезвычайным ситуациям, способам и технологиям их ведения.

Управление мероприятиями по ликвидации чрезвычайных ситуаций.

Согласно требованию пункта 2 статьи 50 Закона Республики Казахстан «О гражданской защите» при чрезвычайной ситуации глобального и регионального масштаба руководителем ликвидации чрезвычайной ситуации назначается должностное лицо Министерства

Өрт сөндіру командасы	<ul style="list-style-type: none"> - төтенше жағдайлар ауданынан зардап шегушілерді қауіпсіз аймаққа эвакуациялауға қатысу; - бастапқы өрт сөндіру құралдарын пайдалана отырып, сырғымалардың (селдердің) қайталама факторларынан туындаған өрт ошақтарын өшіру және оқшаулау; - мемлекеттік өрт бақылау органдарымен бірігіп, адамдардың жапай жиналатын жерлерінде (СЭП, баспанасыз қалғандар пункттерін, санитарлық және орны толмайтын шығындар және басқалар) өрт қауіпсіздігі шараларын қадағалау және өзге де түсіндіру жұмыстарын жүргізу.
-----------------------	---

Зардап шегушілерге алғашқы медициналық көмек көрсету

Алғашқы медициналық көмек оларды үйінділерден шығарып алған жерде зақымдаушы факторлардың ықпалдарын жою және зардап шегушіні қауіпсіз аймаққа эвакуациялауға мүмкіндік беруге келтіру жолымен, зардап шегушілердің өмірін сақтап қалу мақсатында жүргізіледі. Медициналық көмек көрсетуді бірқатар жағдайларда оларды эвакуациялағаннан кейін зардап шегушілерге жинау пунктінде көрсетіледі.

Бұғаттау (зақымдау) орындарынан зардап шеккендерді тасымалдау (эвакуациялау)

Құрылыс қаңқаларының астында қалған зардап шегушілер, үйіндінің құрылымына, олардың тереңде жатуына, сондай-ақ қолда бар құтқару техникалық құралдарына байланысты, жоғарыдан аршу немесе тұтастай көлденең аршу не болмаса үйіндінің ішіндегі тар жолымен қоршаудан шығады.

Зардап шегушілердің негізгі қамалып қалатын орындары құрылыс қаңқалары үйінділері, қираған ғимараттар, жертөлелер және қираған ғимараттар мен құрылыстардың бірінші қабаттары, ғимараттар мен құрылыстардың елеусіз бұзылған жоғарғы қабаттары. Зардап шегушілерді эвакуациялау, оларды шығарып алып, содан кейін алғашқы медициналық көмек көрсеткеннен кейін жүзеге асырылады.

Зардап шегушілерді қоршаған жерден шығарып алып, қоршалған жерден жинау пунктіне эвакуациялаудың, ереже бойынша, екі тәсілі қарастырылған:

-қоршалған жерден жұмыс алаңына дейін — өздерін шығарып алған қоршаудан шығушылардан босатқандардың күшімен шығады;

-жұмыс алаңынан зардап шегушілерді жинау пунктіне- құрамында 2 – 3 адамы бар арнайы дайындалған топ алып барады.

Эвакуациялау кезінде көп қабатты үйлердегі зардап шегушілерді, сондай-ақ зардап шегушілердің өте көп мөлшері әр түрлі деңгейдегі жерлерде болатын болса, эвакуация үш түрмен жүргізілетін болады:

-жоғарғы қабаттар мен жертөлелерден — төменгі қабаттарға еркін қол жетімді эвакуациялау жолымен;

-төменгі қабаттардан — жұмыс алаңына;

-жұмыс алаңынан — зардап шегушілерді жинау пунктіне.

Жағдайға байланысты зардап шегушілерді жоғарғы қабаттардан төмен түсіруге мүмкіндік болмаған жағдайларда, олар ғимараттардың

шатырына шығарылады (*сақталып қалған жоғарғы қабаттарға*) содан кейін тік ұшақтың немесе аспа жолдардың көмегімен эвакуацияланады.

Зардап шегушілерді эвакуациялауға тікелей басшылықты аталған бөлімшедегі (*объектідегі*) құтқару жұмысын жүргізетін аға бастық жүзеге асырады.

Зардап шегушілерді эвакуациялау тәсілдері қоршаудың ерекшеліктеріне, зардап шегушілердің

работ производится аварийное отключение источников подачи жидкого топлива, газа, электроэнергии и воды в зоне чрезвычайной ситуации.

При неотложных работах проводятся:

1) оборудование маршрутов ввода сил и средств гражданской защиты в зоне чрезвычайной ситуации;

2) укрепление или обрушение конструкции зданий и сооружений, угрожающих обвалом или препятствующих безопасному проведению аварийно-спасательных работ;

3) восстановление отдельных участков коммунально-энергетических сетей;

4) доставка имущества для первоочередного жизнеобеспечения населения;

5) санитарная очистка территории, а также частичное восстановление поврежденных зданий и сооружений для временного размещения в них пострадавших и для иных целей, связанных с проведением аварийно-спасательных работ.

Неотложные работы при ликвидации чрезвычайных ситуаций выполняются в сжатые сроки, и ведутся до полного завершения аварийно-спасательных работ.

Успех проведения аварийно-спасательных и неотложных работ достигается:

1) заблаговременной подготовкой органов военного управления, подразделений соединений и воинских частей к ведению указанных работ;

2) приведением в готовность подразделений соединений и воинских частей в короткие сроки и организованным вводом их в зону чрезвычайной ситуации;

3) своевременной организацией и непрерывным ведением эффективной разведки зоны чрезвычайной ситуации, участка (*объектов*) аварийно-спасательных и неотложных работ;

4) принятием оптимального решения на проведение аварийно-спасательных и неотложных работ и организацией действий подразделений в короткие сроки;

5) сосредоточением основных условий на выполнение мероприя-

Национальная гвардия, в пределах своей компетенции, обязана участвовать в организации и проведении мероприятий гражданской

защиты, в том числе в мероприятиях по предупреждению и ликвидации чрезвычайных ситуаций, а также в аварийно-спасательных и неотложных работах во взаимодействии с уполномоченным органом в сфере гражданской защиты, его территориальными подразделениями, а также службами и

формированиями гражданской защиты всех уровней на всех этапах ведения аварийно-спасательных и неотложных работ.

При аварийно-спасательных работах проводятся:

1) разведка зоны чрезвычайной ситуации и очага поражения;
2) локализация и тушение пожаров на маршрутах выдвижения и участках (*объектах*) работ;

3) подавление и доведение до минимального возможного уровня возникших в результате чрезвычайной ситуации вредных и опасных факторов, препятствующих ведению аварийно-спасательных работ;

4) поиск и извлечение (*деблокирование*) пострадавших из завалов, поврежденных, горящих зданий и сооружений, загазованных, затопленных и задымленных помещений;

5) оказание пострадавшим первой медицинской помощи и их эвакуация в лечебные учреждения;

6) вывод (*вывоз*) населения из опасных мест в безопасные районы;

7) санитарная обработка людей, обеззараживание

одежды, дегазация и дезактивация техники, транспорта и средств защиты, обеззараживание территорий и сооружений, продовольствия, пищевого сырья, воды и фуража, ветеринарная обработка сельскохозяйственных животных.

В целях создания условий при проведении аварийно-спасательных

жағдайларына, эвакуациялау жолдарының ұзақтығына, қолда бар тасымалдау құралдарына қарай анықталады.

Осыған орай, эвакуация табельдік және қолда бар тасымалдау құралдарының көмегімен (*зембілдермен, баулармен, зембіндік таспалармен, плащ-шатыршалармен, түсіретін құрылғылармен, маталардың қиындыларымен және т.б.*) не болмаса бір немесе бірнеше құтқарушы қолмен жүзеге асырады.

Зақымдану ауырлығына байланысты зардап шегушілер тік немесе көлденең жағдайда түсіріледі немесе көтеріледі.

Эвакуациялау кезінде кез-келген тәсілмен көтерілу жолының бойымен эвакуациялауда зардап шегушілер жүзін қозғалыстың бағытына қарай бұруы тиіс. Мұндай жағдайда зардап шегушінің басы қозғалыс жағына қарай бұрылуы қажет (*аяқтан жоғары болу керек*).

Зардап шегушілерді үйінді астынан қоршаудан шығару кезінде, тар жолды үйіндінің астындағы галереяларды жабдықтау жолымен шығарады, сондай-ақ басқа жағдайларда, эвакуациялау жолдары тар болған кезде, зардап шегушінің хал-жағдайына байланысты келесідей жолдармен жүргізіледі:

- арқа жақпен қозғалту арқылы сүйреу;
- білекті бірге косу арқылы сүйреу;
- орамал таңғыштардың көмегімен сүйреу;
- кесінді матаның көмегімен сүйреу (*одеял, шатыршалар*).

Қираған ғимараттардан және үйінділерден оларды аршу жолымен зардап шегушілерді шығарып алу кезінде және басқа жағдайларда, эвакуация жолы бой жазып тік жүруге мүмкіндік беретін болса, эвакуация құтқарушылармен тасымалдау жолымен жүзеге асырылады:

- түрегеп тұрған зардап шегушіні иыққа алып;
- отырған күйдегі зардап шегушіні иыққа алып;
- отырған күйдегі зардап шегушіні арқаға салып;
- екі құтқарушы қолдарына алып;
- екі немесе төрт құтқарушы зембілшеге салып.

Зардап шегушілерді қираған ғимараттардың жоғарғы қабаттарынан

эвакуациялау, олардың хал-жағдайына, тұрған жерлерінің жағдайына, сондай-ақ қолда бар құтқару құралдарына байланысты жүзеге асады:

-зардап шегушіні құтқарушымен бірге қосымша қойылған жорғалайтын баспалдақпен тасымалдау;

-қосымша қойылған баспалдақ бойынша төмен қарай жүру жағдайында тасымалдау;

-зардап шегушіні «беседка» арқанының көмегімен төмен түсіру;

-зардап шегушіні арқанның көмегімен және кеудені орап байлау арқылы төмен түсіру;

-көлденеңінен асылған зембілшелер және жүк арқандарымен төмен түсіру;

-аспа жолмен зембілшелердің көмегімен төмен түсіру.

Эвакуациялау кезінде зардап шегушілер мүмкіндігінше азап-ты жеңілдететін және асқынудың пайда болуына жол бермейтін функциональдық позициялармен камтамасыз етілуі тиіс.

Зембілшелермен эвакуациялау кезіндегі қажетті жағдайлар:

-кеуде және бел омыртқа бөліктері сынған жағдайда — арқа жақты сақтандырып, ішпен жатқызу (*бұл үшін бас пен иықтың астына қандай да болсын қаттап оралған жұмсақ зат қойылуы тиіс*);

-жамбас сынған кезде — шалқасынан жатқызып, тізелерінің астына білікше қойып, аяқтарын аздап бүгіп және бір-бірінен алшақ етіп жатқызу керек.

-аяқтың жаралануы жағдайында — аяқтар сәл көтерілген жағдайда болуы тиіс, қол сынған жағдайда зардап шегуші қарама-қарсы бүйір жағымен жатқызылады, бүйір жақпен жатқан денені ұстап тұру үшін, астыңғы аяқ тізеден бүгіледі;

-естен тануы кезінде және көп қан жоғалтқан кезде — басын бір жақ қырына қарай бұрады және жастықсыз жатқызады, жамбас пен тізені сәл көтереді;

-бастың жаралануы кезінде (бет, бас сүйек) — дененің жоғарғы бөлігі және бас сәл көтерілуі тиіс, тұншығып қалмау үшін бас бір қырына қарай бұрылады;

-мойынның алдыңғы жақ бөлігі және тыныс алатын тамақ жарақат

Согласно статьям 41 и 57 Закона Республики Казахстан «О гражданской защите» мероприятия, направленные на предупреждение и ликвидацию чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера и их последствий являются общегосударственными, и составляют единый комплекс. Во всех стадиях ликвидации чрезвычайных ситуаций, начиная от оповещения и информирования до ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций, участвует государство.

В Военной доктрине Республики Казахстан утвержденной Указом Президентом Республики Казахстан № 554 от 29 сентября 2017 года определено, что предупреждение и ликвидация чрезвычайных ситуаций социального, природного и техногенного характера являются одними из основных направлений деятельности Республики Казахстан в военно-стратегической сфере.

Для качественного и своевременного проведения аварийно-спасательных и неотложных работ в мирное и военное время привлекаются службы и формирования гражданской защиты всех уровней, в том числе силы и средства Национальной гвардии Республики Казахстан, других войск и воинских формирований.

В соответствии с требованием статьи 52 вышеуказанного Закона, привлечение сил и средств органов внутренних дел, других войск и воинских формирований, общественных объединений и населения, применение Вооруженных Сил Республики Казахстан для ликвидации чрезвычайных ситуаций осуществляются в соответствии с Планами действия (*взаимодействия*) по ликвидации чрезвычайных ситуаций.

Согласно требованию Закона Республики Казахстан «О Национальной гвардии Республики Казахстан» от 10 января 2015 года, одной из основных задач Национальной гвардии в сфере гражданской защиты является участие, совместно с органами внутренних дел,

в мероприятиях по ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера.

В целях оказания методической помощи командно-начальствующему составу воинских частей Национальной гвардии Республики Казахстан, а также в качестве справочного материала ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты» (далее - Центр) разработал методическое пособие «По подготовке личного состава воинских частей Национальной гвардии Республики Казахстан при проведении работ по ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера».

ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты» КЧС Республики Казахстан рекомендует принять к руководству некоторые приемы и способы ведения аварийно-спасательных работ для подразделений воинских частей Национальной гвардии, участвующих в ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, возможных на территории Республики Казахстан.

Настоящее методическое пособие рассмотрено и одобрено Научно-методическим советом Центра и согласовано с Главным командованием Национальной гвардии Республики Казахстан № ГКНГ – 22-212/7631/730 от 18 апреля 2019 года, а также рекомендовано к применению в качестве методического материала (Решение № ____ от ____ 2019 года).

В составлении методического пособия приняли участие:

Мельников Е. Н., Енсебаев Б. К. – общее руководство;

Буранбаев М. Р., Нурсейтов Е.К. - авторы-исполнители;

Нусипжанова А. У. – технический оформитель;

Ашинова С. А. – перевод на государственный язык.

Все права на данное методическое пособие принадлежат ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты».

Перепечатка материалов возможна только с письменного разрешения владельца.

алған кезде (трахея) — отырған түрде иегі кеудеге тигенше басы иілген түрде тасымалдайды;

-кеудесі жарақат алған кезде — шалқасынан жатқызып, басы мен кеуде жасушаларын қалыпты жағдайда көтереді, ал тыныс алуы қиындаған жағдайда — еденде отырған жағдайда;

-іш жарақат алған кезде — тізенің астына жұмсақ білікше

қойып, шалқасынан жатқызу керек, аяқтар тізеге дейін бүгіледі аяқтардың арасы мүмкіндігінше алшақ және жоғары қойылады.

Психикалық толқу жағдайындағы зардап шегушіні эвакуациялау кезінде — тыныштандыратын дәрі-дәрмек беруі керек, олардың құлап қалмауы үшін шаралар қолғанған дұрыс (зембілшелерге байлау, алып баратын адам бөлу).

Зембілшелермен тасымалдау кезінде аяқпен қозғалуға болмайды. Зембілшені көтеру және түсіру аға қызметкердің бұйрығымен жүзеге асырылады.

БАҚЫЛАУ СҰРАҚТАРЫ:

1. Табиғи және техногенді төтенше жағдайларды жоюға қатысу үшін, Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұлан бөлімшелерінің жеке құрамын тарту тәртібі қандай заңнамалық актілермен анықталады?

2. Табиғи және техногенді төтенше жағдайларды жоюға қатысу үшін, Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұлан бөлімшелерінің жеке құрамын азаматтық қорғаудың қандай құрылымдары ретінде тартады?

3. Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелері және құрама командирлері жергілікті жердегі жеке құрамды тарта ала ма және тұрақты орналастыруда команда жөнінде дереу есеп беруі керек пе?

4. Ғаламдық және аумақтық көлемдегі төтенше жағдайлардың салдарларын жою кезінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның күштері мен құралдары жалпы топтардың құрамына енгізіле ме және олар жедел түрде кімге бағынады?

5. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Ұланы туралы» Заңының 4-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының Ұлттық Ұланына қандай міндеттер жүктелген?

6. Төтенше жағдайларды және оның салдарларын жоюға Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелері және құрамаларын тартуды жалғастыруды кім анықтайды? Тұрақты дислокация орындарынан және қанша бөлінеді?

7. Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелері қандай шарттар бар болған жағдайда өздеріне жүктелген міндеттерді шешеді?

8. Төтенше жағдайлар кезінде Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелерінің әрекеттері кіммен келісіледі және белгіленеді?

9. Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелерін төтенше жағдайларды жою жөніндегі міндеттерді орындауға және орналасуға арналған орындарға орналасуға, азық-түлікпен, көлікпен, медициналық, коммуналдық және басқа қажетті қызметтермен қамтамасыз етуге, азаматтық қорғау бойынша шараларды орындауды қамтамасыз етуге қандай орган уәкілетті?

10. Нұр-Сұлтан, Алматы және Шымкент қалаларына, тиісті облыстардың аумақтарына орналастырылған Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелері және құрамаларының командирлеріне қатысты кім аға оперативті бастық болып табылады?

Пайдаланылған қайнарлар тізімі:

1. Қазақстан Республикасының 11.04.2014 жылғы № 188-V «Азаматтық қорғау туралы» Заңы.

2. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 10 қаңтардағы № 274-V ҚРЗ «Қазақстан Республикасының Ұлттық Ұланы туралы» Заңы.

3. Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 29 қыркүйектегі № 554 «Қазақстан Республикасының Әскери доктринасын бекіту туралы» Жарлығы.

4. ҚР ІІМ 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 387 «Азаматтық қорғау құрылымдарын құру, дайындау және тарту, ұстап тұру, материалдық-техникалық қамтамасыз ету ережесі» туралы бұйрығы.

5. Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның Бас Қолбасшысының 04.09. 2015 жылғы №338 «Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның әскери бөлімшелерінің авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізуіне басшылықты бекіту туралы» бұйрығы.

6. 2016 жылғы 30 наурыздағы № 145 «Қазақстан Республикасы Ұлттық Ұланның азаматтық қорғаныс әскери бөлімдерін қолдану бойынша басшылық» туралы бұйрығы.

7. Азаматтық қорғау құрылымдарын құру бойынша әдістемелік ұсыныстар.

**МИНИСТЕРСТВО ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

КОМИТЕТ ПО ЧРЕЗВЫЧАЙНЫМ СИТУАЦИЯМ

**Республиканский учебно-методический центр
гражданской защиты**

МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ

**по подготовке личного состава воинских частей Националь-
ной гвардии Республики Казахстан при проведении работ по
ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного
характера**

Алматы -2019г.